

ביאורים

כפי שכבר ראינו, בנשמת ישראל קיימת תמצית של הטוב האלוהי שקיים בעולם כולו. לכן, ככל שאדם מחובר יותר לנשמת ישראל כך גם מתעורר בו הצורך לשוב בתשובה. כלומר, יש להתאים את המעשים החיצוניים לטוב שקיים בפנימיות. במונח זה, הופכת הנשמה שנמצאת בקרבנו להיות מעין אלומת אור שמעמידה אותנו מול עצמנו בבחינה - באיזו מידה אנחנו מתאימים בהתנהגותנו לנשמה ושייכים לה. במונח זה, החטא הוא בהתנכרות לנשמת ישראל. זוהי תנועה המנוגדת לאופי הלאומי שלנו.

בפסקה ד' מבאר הרב קוק, שללא תיקון המעשים והמידות אין אפשרות להרגיש ערבות הדדית ולהצטער בצער הציבור. הסיבה לכך היא שככל שהמידות והמעשים מתוקנים יותר, כך הנפש נעשית רגישה יותר לזולת ולצרכים הרוחניים שלו ולא רק לצרכים הפרטיים-האנוכיים.

הרחבות

• מדוע לא הוזכרו מעשיו הטובים של אברהם אבינו לפני בחירתו?

אין זה מִגְרַע בְּמֵאוֹמָה אֶת הָאוֹר הַטוֹב הָאֱלֹהִי שֶׁל כְּלֻמָּתָהּ. המהר"ל מבאר שיש הבדל בין בחירה באדם פרטי לבחירה בעם ישראל: בחירה באדם פרטי תלויה במעשיו, לכן לפני הבחירה בנח הוזכר שהיה צדיק. לעומת זאת הבחירה בעם ישראל היא בחירה עצמית שאינה תלויה במעשיהם, ואף אם יחטאו - הבחירה קיימת. לכן לא הוזכרו מעשיו הטובים של אברהם אבינו לפני בחירתו, שכן הבחירה באברהם הייתה בחירה כללית בו ובזרעו [נצח ישראל יא].

• מה ההשלכה המעשית לכך שיש בכל יהודי שורש אלוהי?

וְנִיצוֹץ נִשְׁמַת אֱלֹהִים שְׂרוּי הוּא גַם בְּכָל הַנְּפֻשׁוֹת הַפְּרֻטִיּוֹת הַיּוֹתֵר נְפִילוֹת. בגמרא מסופר שבשכונתו של ר' מאיר גרו אנשים רשעים שציערו אותו, ור' מאיר התפלל עליהם שימותו. אמרה לו אשתו שאין להתפלל שימותו כיוון שלא כתוב "ייתמו חוטאים" שהמשמעות היא שימותו הרשעים, אלא כתוב "תִּמְנוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ" [תהילים קד לה] היינו, שייפסק כוח יצר הרע ולא יהיו יותר חטאים. לכן צריך להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה [ברכות י].

על פי זה פה כותב בעל התניא, שאף שמצווה לשנוא את הרשעים מצד הרע שבהם, צריך גם לאהוב אותם "מצד בחינת הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלוהות שבתוכם המחיה נפשם האלוהית וכן יש לעורר רחמים בלבו עליה (על הנשמה האלוהית) כי היא בבחינת גלות בתוך הרע..." [ליקוטי אמרים לב].

שאלות לדיון

- מהי תמצית הטוב האלוהי? מדוע הקישור אליו גורם לאדם שחטאיו וחסרונותיו יגלו לנגד עיניו?
- עד כמה אנו שותפים בצרת הציבור? איך נוכל להגביר שותפות זו?

ג. צְרִיף אָדָם לְהִיּוֹת מִחֻפֵּר תְּמִיד עִם תְּמִצִּית הַטוֹב הָאֱלֹהִי הַמְקַשֵּׁר בְּשֵׁרֶשׁ הַנְּשָׁמָה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּלָה°, וּבָזָה הוּא זוֹכֶה לְתִשׁוּבָה. פִּי תְּמִיד יִגְלוּ נֶגֶד עֵינָיו גְּרֵעוֹנוֹתָיו וְחֻטָּאָיו, שֶׁהֵם נוֹבְעִים מִמְקוֹר הַהֲתַנְכְּרוּת°, שֶׁהֲתַנְכְּרָ לְאֵמָה הָאֱלֹהִית, שֶׁהִיא צוֹר חֲצַב° וּמְקוֹר כָּל הַטוֹב שֶׁבוּ. אֵל יִבְהַל מִלְּהִיּוֹת מִחֻפֵּר עִם שֵׁרֶשׁ נִשְׁמַת הָאֵמָה כְּלָה, אִף עַל פִּי שֶׁבְּהִסְתַּעֲפוּת הָעֲנָפִים הַפְּרֻטִיִּים נִמְצָאִים גַּם כֵּן רִשְׁעִים וְגִסְיִים, אִין זֶה מְגֻרַע בְּמֵאוֹמָה אֶת הָאוֹר הַטוֹב הָאֱלֹהִי שֶׁל כְּלֻמָּתָהּ°, וְנִיצוֹץ נִשְׁמַת אֱלֹהִים שְׂרוּי הוּא גַם בְּכָל הַנְּפֻשׁוֹת הַפְּרֻטִיּוֹת הַיּוֹתֵר נְפִילוֹת°. וּמִתּוֹף שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל חוֹבֶקֶת בְּקֶרְבָּה° אֶת הַטוֹב הָאֱלֹהִי, לֹא רַק לְעֲצָמָה פִּי אִם לְכָל הָעוֹלָם, לִיקוּם כְּלוֹ, הִרִי הוּא בְּאֵ מִתּוֹף הַדְּבִקוֹת הָעֲזָה בְּתוֹכֵיהֶן נִשְׁמַת הָאֵמָה - לְדְבִקוֹת בְּאֵלֵיהֶם חִיִּים, עַל פִּי הַבְּרָכָה הָאֱלֹהִית הַמְלַאָּה כָּל, וְאוֹר שֶׁכִּינָה שׁוֹרָה עָלָיו בְּכָל הַדְּרָה וְעֲזָה.

ד. אִי אֶפְשָׁר לְאָדָם שִׁיְהִי מְצֻטָּעַר בְּאֵמַת בְּצָרַת הַצְּבוֹר פִּי אִם כְּשִׁיִּקְדָּשׁ אֶת דְּרָכָיו וַיִּתְקַן מְדוּתָיו וַיָּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. הַהֲשִׁתַּתְּפוּת בְּצָרַת הַצְּבוֹר בְּעֵמֶק הַלֵּב, הִיא עֲצָמָה, הִיא גַם כֵּן שֶׁכֵּר מְצוּרָה°, שֶׁאֲזִכִּים לָזֶה רַק זְכִי הַנְּפֶשׁ תְּמִימִי דְרָף הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ד'.

צרת הציבור

תמצית הטוב האלוהי - הטוב האלוהי בצורה כוללת ומרוכזת. **המקשר בשרש הנשמה של כנסת ישראל בלה** - שורש נשמתה של כללות האומה נעוץ בטוב זה. **ההתנכרות** - החטאים הם סטייה של האדם מהפנימיות של נשמתו אל צדדים חיצוניים. **צור חצב** - האומה האלוהית היא האבן החזקה שממנה הוא נוצר. **נפילות** - ירודות. **חובקת בקרבה** - מכילה. **היא גם כן שֶׁכֵּר מְצוּרָה** - היכולת להשתתף מעומק הלב בצרת הציבור, ניתנת לאדם כשכר על מצוות שעשה.

